

ה' אייר ה'תשפ"א	כניסת שבת	יציאת שבת
ירושלים	18:29	19:46
ת"א	18:51	19:48
חיפה	18:41	19:48
באר שבע	18:50	19:47

אייר של צהרון

פרשת "תזריע-מצרע"

פרשת "תזריע - מצרע" עוסקת רובה בענייני נגעים, מצורעים וטהרתם, אך תחילתה דווקא בדיני היולדת: **"וַיִּזְדַּר ה', אֶל-מִשָּׁה לֵאמֹר. זָבַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, לֵאמֹר, אִשָּׁה כִּי תִזְרִיעַ, וַיִּלְדָּה זָכָר--וְטָמְאָה שְׁבַע יָמִים, כִּימֵי נְדֻת דֹּוֹתָהּ טָטְמָא. וּבַיּוֹם, הַשְּׁמִינִי, יִמּוֹל, בְּשָׂר עַרְלָתוֹ."** (י"ב, א'-ג')

מובא בגמ' (מנחות מג'): "בשעה שנכנס דוד למרחץ וראה עצמו עומד ערום, אמר: אוי לי שאעמוד ערום בלא מצוה, וכיוון שזכר במילה שבבשרו, נתיישבה דעתו".

שאל **החתם סופר** זי"ע – וכי לדוד מלך ישראל לא היו עוד מצוות שהיה יכול להתפאר בעשייתם? ועוד, מהו הלשון "אוי לי שאעמוד" – בלשון עתיד? אלא מוכרחים לומר: שהכוונה בדברי הגמ' "בשעה שנכנס דוד למרחץ" - אין זו "מרחץ" במובן הפשוט! אלא הכוונה היא: שדוד כינס את עצמו ורצה לרחוץ את נפשו ולראות, איך אעמוד בהגיע העת לפני בית דין של מעלה! עם איזה מצוות! הרי כמעט בכל מצוה שאדם עושה מתגנבת לתוכה איזו שהיא מחשבה פניה ומחשבה זרה לומר: עכשיו יגידו שאני צדיק! בזה יראו שאני בעל מידות וכו'...

כלומר: כשבא לרחוץ מעוונותיו ולעשות תשובה, ראה שלפי דרגתו אין בידו ולו מצוה אחת שעשאה בשלמות מחלטת כדי לקיים את רצון הבורא, אבל כשזכר "במילותיו" – במצוות מילה, שאותה עושה כל אחד עם כל התמימות, בלי נגיעות ופגיות, "נתיישבה דעתו" שזוהי המצווה היחידה שאדם עושה ללא שום כוונה כלשהו.

ובאותו סגנון פירשו חכמים את הברכה שמברכים בברית את הרך הנימול: "כשם שנכנס לברית כן יכנס לתורה ולחופה ולמעשים טובים". והכוונה בברכה היא: כשם שהתינוק נכנס ומקיים מצוות מילה, ללא שום מחשבה ופניה כלשהי, וללא שום הרגשת גאוה והתנשאות, על שמקיים הוא מצווה כה גדולה, כך ימשיך לקיים מצוות כל ימיו, ללא שום מחשבות חיזוניות, אלא רק כדי לקיים רצון בוראו!

כאמור, כמעט לכל אורכה, עוסקת פרשתנו בדיניה המרובים של הצרעת. חז"ל אומרים, כי נגעים אלה שהתורה מרבה לעסוק בהם, ומכנה אותם במושג הכללי של צרעת, באים על האדם מאת ההשגחה, כסימני התראה או עונש מיוחד, ואף על פי שפרשה זו עוסקת בנגעי גוף, בגדים ובתים, היא רומזת לנגעי הנפש. הקישור בין צרעת לבין לשון הרע, מגיע כמובן מתוך פרשת מרים הנביאה, בה מסופר שהיא דיברה באחיה משה רבנו לשון הרע – "על-אדות האשה הפְּשִׁית אֶשֶׁר לָקַח" (במדבר י"ב, א') ובגלל זה נענשה בצרעת שדבקה בה שבעה ימים. על כך, הגיעו חז"ל למסקנה: "כל המספר לשון הרע נגעים באים עליו"(מסכת ערכין ט"ו).

ודרשו חכמינו ז"ל: "זאת תהיה תורת המצורע ביום טהרתו" וגוי' (יד, ב) - "תורת המוציא רע"

דרש **רבי ישראל סלאנטר** זי"ע – למה נסמכה פרשת "תזריע", שרוב רובה ענייני נגעים ומצורעים, לפרשת "שמיני" שרוב רובה ענייני מאכלות אסורות? אלא, משום שהנגעים באים בעיקר על עוון לשון הרע. צא וראה: בעוד שרוב בני אדם נזהרים באכילת מאכלות אסורות ובודקים כראוי שלא יבלעו חלילה תולעת קטנה, הרי מאידך, אין הם נזהרים בכבודו של הזולת ואיש את רעהו חיים בלעו במלתעות הלשון הרע. לפיכך לאחר שהתורה למדה אותנו בסוף פרשת שמיני מה אסור ומה מותר להכניס אל הפה, מלמדת אותנו התורה בפרשת תזריע, מה מותר ומה אסור להוציא מן הפה.

הסיפור הבא התרחש בבית הכנסת 'אלגריבא' אשר באי ג'רבה, טוניס. רבים מכירים את אותו בית כנסת עתיק, המקודש בקרב כל יהודי צפון אפריקה. ויהי ביום אחד, ואחד מילדי הקהילה פלט מילים שאינן ראויות בבית הכנסת, וקולו הגיע לאוזני כמה מהמתפללים. מעבר למעשה החמור גופא, היתה בו גם השפעה שלילית על שאר ילדי בית הכנסת.

כאשר ארע המקרה, ידעו המתפללים שיש להם כתובת שתטפל בבעיה, שקיימת סמכות חזקה שבכוחה לגרום שמועה חמוה כזה שוב לא יישנה. אחדים מהם נישאו וסיפרו זאת לרב בית הכנסת, ה"ה הגאון רבי מכלוף עידן זצוק"ל, ששימש כרב ודיין באי ג'רבה.

תוך זימן הרב בפניו את אביו של הילד הסורר, ודרש וחקר אודות מעשה בנו. האב לא הכחיש את המעשה והמתין למוצא פי הרב. "אלף פרנק

לטובת בית הכנסת" פסק הרב. המטבע הצרפתי נסחר במדינה מאז שהצרפתים הכניסו את טוניס תחת חסותם לפני כמאה ושלושים שנה.

כאשר שמע האב את הסכום הגדול, נפלו פניו והוא ניסה לעמוד על המקח. "כבוד הרב, מדוע כל כך הרבה? האם הקנס אינו מעל ומעבר?" בלית ברירה נאלץ הרב לומר לו דברים שקודם לכן נמנע מלומר. חכמינו במסכת סוכה דף נ"ו ע"ב מביאים פתגם ששגור בפי האנשים, והוא: "שׁוֹתָא דִּינוּקָא בִּשְׁוָקָא", הדיבורים שהבן מדבר בשוק, נשמעו באוזניו או מאביו או מאמו. באמצעות מימרה זו מסבירים חז"ל מדוע הצדק הוא להעניש את הוריה של מרים בת בילגה בעקבות ביזוי המקדש שעשתה בתם.

אחת הפנים היפות של יהדות טוניס קשורה לכבוד שהם רוכשים למעמדו של רב הקהילה. וכך קיבל על עצמו האב את הדין, ומיד ניגש לגבאי בית הכנסת ושלשל בידיו את סכום הקנס הגדול. הגבאי העניק לו קבלה רשומה על שם הילד, עמה מיהר האב אל הרב כדי להראות לו שקיים את גזר הדין בשלמות.

במשך כמה שנים שמר האיש על הקבלה, וכאשר גדל בנו מסר אותה בידיו. כאשר העניק לו את הקבלה, הסביר לו שמטרתו שהוא לא ישכח לעולם על מה ולמה קנסו אותו בסכום עתק זה. "אני מבקש ממך", אמר האב בהתרגשות גוברת, "לא רק להישמר בעצמך מדיבורים לא טובים, אלא גם אם תיקלע למקום בו נשמעים ניבולי פה או מילים לא טובות – תברח משם מיד".

הבן המשיך לגדול, ובמשך כל השנים שמר מכל משמר על הקבלה היקרה, על הצוואה הפרטית שלו שעלתה לא פחות מאשר אלף פרנק.

עוון לשון הרע ורכילות, הן מן העברות הרווחות ביותר בקרב בני האדם בחיי היום יום ורבים נכשלים בהם בקלות ראש, מבלי שהם משערים את הנזק הנפשי שהם גורמים לזולתם.

וכך כתב הרמב"ם (הלכות דעות, פרק ז, הלכה ג):

"אמרו חכמים שלש עבירות נפרעין מן האדם בעולם הזה ואין לו חלק לעולם הבא: עבודת כוכבים, וגילוי עריות, ושפיכות דמים – ולשון הרע כנגד כולם. ועוד אמרו חכמים: כל המספר בלשון הרע כאילו כופר בעיקר, שנאמר: "אֶשֶׁר אָמְרוּ לְלִשְׁנֵנוּ נִגְבֵּיר שְׁפָתֵינוּ אֶתְּנֵנוּ מִי אֲדוֹן לָנוּ." ועוד אמרו חכמים: שלשה לשון הרע הורגת: האומר, והמקבלו, וזה שאומר עליו – והמקבלו יותר מן האומר".

הרב שלמה וולבה זצ"ל כתב פעם שאנחנו מתאמצים מאוד ללמד תינוק לדבר, אבל לא משקיעים אחר כך מחשבה בללמד את עצמנו גם לשתוק...

אם האדם מתגבר על עצמו וכולא את הלעג או את השנינה ה"מדגדגת" בקצה לשונו, הריהו מוכיח, כי הוא גיבור הנובש את יצרו, ושכלו מתגבר על תשוקתו. וכותב על כך הגאון מוילנה זצ"ל באיגרתו הידועה אל בני ביתו ("איגרת הגר"א"):

"בכל רגע ורגע שאדם חוסם את פיו, הוא זוכה לאור הגנוז, שאין כל מלאך ובריה יכולים לשער... כי הפה קדש קדשים..."

"וְהוּבָא אֶל-אֶהָרֹן הַכֹּהֵן, אוּ אֶל-אֶחָד מִבְּנֵי הַכֹּהֲנִים." (יג, ב)

בפרשה הקודמת קראנו: "וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-אֶהָרֹן, קִרְב אֶל-הַמִּזְבֵּחַ...". ומפרש שם רש"י: שהיה אהרון בוש וירא לגשת, אמר לו משה: למה אתה בוש לכך נבחרת. ואמר האר"י הקדוש: לכך נבחרת - בגלל שיש בדך בושה וענווה.

בפרשתנו כתוב: "אָדָם, כִּי-יִהְיֶה בְעוֹר-בְּשָׂרוֹ שָׂאת אוּ-סִפְּחַת אוּ בִּהְרָת, וְהָיָה בְעוֹר-בְּשָׂרוֹ, לִנְגַע צָרְעַת--וְהוּבָא אֶל-אֶהָרֹן הַכֹּהֵן, אוּ אֶל-אֶחָד מִבְּנֵי הַכֹּהֲנִים." (יג, ב), ואומרים חז"ל: אמרה התורה: יבוא המצורע, שהרבה שנאה וקטטה בעולם, והוציא שם רע על חברו לפני אהרון הכהן בעל מידת הענווה, שעליו אומרת המשנה באבות: "אוהב שלום ורודף שלום, אוהב את הבריות ומקרבן לתורה", וידיך אותו כיצד לשנות את מידותיו הרעות ולשפרן, ילמדו לחדול מגאוותו וממעשה הרעים ויורה לו הדרך בה ילך והמעשה אשר יעשה ובכך ירבה אהבה ואחווה, שלום ורעות בעולם – ושב ורפא לו!

המגלה עמוקות לומד מגמרא זאת שהאדם נזקק לשולת דברים אלו: תפילין, ציצית ומזוזה, בכדי לתקן ולשמור על שלושת סוגי הכיסויים המסייעים לאדם בחייו: תפילין – לגוף, ציצית – לבגדים, מזוזה – לבית. ומביא לכך רמז מהפסוק "וּשְׁמַרְתָּם אֶת הַמִּצְוֹת", שאותו דורש המדרש - ושמרתם את המצוות, והרמז נמצא בראשי התיבות מצוות – מזוזה - ציצית ותפילין, שאם האדם יקיימם וישמרם, יזכה לשמירה בכל התחומים.

"זאת, התורה, לכל-נגע הצרעת, ולנתק." (י"ד, נ"ד). אמר 'דגל מחנה אפרים': **"זאת, התורה,"** – העיסוק והלימוד בתורה, רפואה שלמה היא **"לכל-נגע הצרעת, ולנתק"** – לכל המחלות ולכל המיחוסים, כדברי חז"ל (עירובין נד): **"חש בראשו יעסוק בתורה.... חש בכל גופו יעסוק בתורה."**

בשבתות שאחרי פסח אנו לומדים מסכת אבות. זוהי מסכת שלא עוסקת בדינים ובהלכות, אלא בענייני מוסר ומידות טובות. נהוג לומר שדרך ארץ קדמה לתורה – ולכן גם אנחנו משתדלים ללמוד כעת דרך ארץ, ממסכת אבות, לקראת קבלת התורה, בחג השבועות. הנה לדוגמה כמה הגדרות מהפכניות ממסכת אבות, שמסבירות מחדש מהם חכמה, גבורה, עושר וכבוד: **איזהו חכם? הלומד מפל אדם. איזהו גיבור? הכובש את יצרו. איזהו עשיר? השמח בחלקו. איזהו מכבד? המכבד את הבריות.** כל משפט כאן מנפץ את מה שאנחנו רגילים לחשוב עליו כעל הצלחה, ושולח אותנו לעשות עבודה פנימית בתחומים האלה: חכמה היא היכולת ללמוד מאחרים, גבורה היא היכולת להתאפק, עושר אמיתי הוא השמחה במה שיש לנו, וכבוד – זה לתת כבוד לאחרים. וזו רק דוגמה אחת קטנה מתוכה....

ביום ה' באייר, חמשת אלפים תשי"ח למניין שאנו מונים לבריאת העולם,, לפני 73 שנה, בעת ההכרזה על הקמת מדינת ישראל, הוסרה חרפת הגלות מעם ישראל. דורות על דורות נדדנו בגלות, עברנו השפלות איומות, ותהליך זה של הקמת המדינה, קיבוץ הגלויות והפרכת השממה, הוא למעשה התחלת הגאולה.

אמנם עדיין יש דברים רבים לתקן, לצערנו לא זכינו לחזור בתשובה שלימה ולעלות כולנו לארץ ישראל. אבל כבר לימדונו חז"ל (סנהדרין צח, א) שיש גאולה של 'אחישה' על ידי חזרה בתשובה שלימה, ויש גאולה של 'בעיתה' דרך תהליכים טבעיים. היינו שגם אם ישראל לא יחזרו בתשובה, כשיגיע הקץ, יתחילו תהליכים טבעיים, שיהיו מלווים בסיבוכים ויסורים קשים, שיגרמו לעם ישראל לחזור לארץ ולבנותה, וכך נתקדם שלב אחר שלב עד הגאולה השלימה.

שני תהליכים אלה נרמזים בפסוק במגילת רות אותה נקרא עוד כחודש בחג השבועות, בו אומר בעוז לרות:

"ליני הלילה והנה בפקר אם יגאלף טוב יגאל ואם לא יחפץ לגאלף וגאלתיו אנכי חי ה' שכבי עד הפקר." (רות ג יג)

ספר **צדיק יסוד עולם** המיוחס לאר"י הקדוש מבאר, שהלילה רומז לגלות והבוקר לגאולה, והגואל הוא הקב"ה, וישנם שתי אפשרויות לגאולה: הראשונה ע"י זכויות של עם ישראל אם יעשו תשובה, וזה מבחינת אחישה, ועל זה אמר: **"אם יגאלף טוב יגאל"** האפשרות השניה היא גאולה בזמנה, ועל זה נאמר: **"ואם לא יחפץ לגאלף וגאלתיו אנכי חי ה'."**

ומבאר האר"י ש"ח"י רומז ל**יסוד** (על פי הקבלה) ושם ה' רומז ל**תפארת**, וכך כותב האר"י

"ויש בכאן רמז גדול שלא ניתן לכתוב באשר שנוגע אל זמן הגאולה."

האר"י אומנם לא מבאר את הסוד, אך היום אנו חכמים אחרי מעשה לדעת **שיסוד שבתפארת** (שמרומז ב"ח"י ה"י) זהו היום בספירת העומר שהוא כנגד **ה' באייר!**

רואים מכאן, שהאר"י עוד לפני למעלה מ- 500 שנה כבר ראה ברור קודשו את החשיבות של יום זה.

ואפשר להוסיף על דבריו, שגם המשך הפסוק "שכבי עד הפקר" מוסיף נדבח נוסף, שאם נוציא את האות ה' של "הפקר" נקבל, שהגימטריה של שלושת התיבות עולה, 708 ועם האות ה' שרומזת ל- 5000 נקבל את התאריך היתשי"ח – שנת הקמת מדינת ישראל ראשית צמיחת גאולתנו!

ואמר **המהר"ל**: כתוב בתלמוד [תענית ז, א], "אמר רבי הושעיה: למה נמשלו דברי תורה לשלשה משקין הללו: מים, יין וחלב? שנאמר (ישעיהו נה, א): "הזי כל-צמא לכו למים", וכתוב (שם): "ולכו שברו בלוא כסף ובלוא מחיר, יין וחלב.", לומר לך: מה שלשה משקין הללו אין מתקיימין אלא בפחות שבכלים, אף דברי תורה אין מתקיימין אלא במי שדעתו שפלה עליו"

ואכן יש לשאול: מדוע לא יכולים היין והחלב להשתמר בכלי כסף וזהב? התשובה לכך היא כיוון שלמתכות יש תכונה שהם מפרישים הפרשה עצמית משלהם – יזעה מסוימת, הגורמת לשינוי שלא לטובה במרכיבים הטבעיים של הנוזלים הללו שיכולה לגרום להחמצתם. לעומת זאת לכלים הפשוטים כגון חרס או זכוכית אין הפרשה עצמית, והם אינם מחוללים שינוי בנוזל הנכנס לתוכם.

רבי הושעיה ממשיך את האדם בעל הענווה לפחות שבכלים, ומסביר המהר"ל: כדי להשיג את מעלת התורה, על האדם להיות ענו מאוד בעני עצמו. אדם שהוא בעל גאוה – שיש לו דעה משלו וחושב עצמו לחכם גדול, גאוותו משפיעה על התורה שלמד כמו המתכת המפרישה והגורמת לשינוי שלא לטובה! ואנו איננו רוצים שום שינוי בתורת ה' יתברך – "תורת ה' תמימה", ולכן אדם שלא מחשיב את עצמו והוא ענו, יהיה כלי מתאים להכיל ולשמור את התורה בקרבו כפי רצון השם יתברך.

"הצרוע אשר-בו הנגע, בנדין יהיו פרמים וראשו יהיה פרוע, ועל-שפם, יעטה; וטמא טמא, יקרא. כל-ימי אשר הנגע בו, יטמא-טמא הוא: בדרך ישב, מחוץ למחנה מושבו." (וי"ג, מ"ה- מ"ו)

אמרו חז"ל: מה נשתנה מצורע משאר טמאים, שאמרה תורה "בדד ישב מחוץ למחנה מושבו"? אלא הואיל והוא הבדיל בלשון הרע בין איש לאשתו, ובין איש לרעהו, אף הוא יובדל, לפיכך אמרה תורה בדד ישב (ערכין טז): גם בפסוק "טמא טמא יקרא" ישנה "מדה כנגד מדה": כשם שנהג הוא לגלות קלונו של אנשים בפרהסיא, כך עליו לגלות קלונו שלו.

מסופר, שפעם נסע **רבי יחזקאל לוינשטיין** זצ"ל במונית בשומו מהלוייה, ואליו התלווה תלמידו רבי משה ברנשטיין זצ"ל. נהג המונית היה יהודי חילוני מבוגר שנוגד באחת מעיריות אירופה, והבין אידיש, הוא התעניין אצל הנוסע לגילו של הנפטר, והשיבוהו שנפטר בן כמאה שנים. התלהב הנהג והחל לספר שבעיירתו היו רבים נפטרים בגיל שיבה, הוא המשיך להסביר שהדבר נבע מהעובדה שהפירות והירקות היו יותר בריאים שלא כמו גידולי זמננו....

היסה אותו המשגיח הגר"י לוינשטיין ואמר לו: "בעיירה שלך יהודים היו רחוקים מכל הוויות העולם. הם לא שמעו כל כך הרבה חדשות וממילא לא דיברו הרבה לשון הרע, רכילות והוצאת שם רע, לפיכך האריכו ימים כמו שכתוב "מי-האיש, הקפץ חיים; אהב ימים, לקראות טוב. יצר לשונך מרע; וישפתיך, מדבר מרמה..."

מפאת חטאי הדיבור, הנפש נטמאת, וצרות פוקדות אותה ואת בית הקיבוץ שלה – הבית, הבגד וגוף האדם. ועל כך אומר שלמה המלך (משלי כ"א, כ"ג): **"שמר פיו ולשונו שמר מצרות נפשו."**

אם אדם לא מתנהג כראוי ח"ו אזי בתחילה באים נגעים **לביתו**, אם לא תיקן מעשיו באים נגעים **בבגדיו**, ואם גם אז לא תיקן מעשיו באים נגעים **בגופו**. העיר על כך בעל **היכלי יקר** ואמר, ששלושת הדברים הללו – בית, בגדים, ועור, הינם סוגי כיסויים לאדם:

- הבית – בא לכסות עליו מפני גשמים רוחות וכדומה.
- הבגדים – מכסים עליו מפני קור לכלוך וכדומה.
- העור – מכסה על מערכות גופו ובשרו של האדם שלא יפגעו.

נמצאנו למדים שיש אפשרות ביד אדם להינצל מייסורי הגוף. רק אם ישכיל להבחין בעונשים קלים הפוקדים את ממונו, וישוב בתשובה - לא יאלץ לסבול עונשים חמורים. והסביר **הבעל שם טוב ז"ע**: החכם, כשבאה עליו איזה מצוקה, אינו מביט מי ומי הם הגורמים למצוקתו, כי יודע הוא שהמה רק שליחי השי"ת, ולכן פונה אל השי"ת בעצמו ושב אליו בכל נפשו ומאוד ומתחנן לפניו לבטל מצוקותיו, ואז השי"ת שומע אל צעקות, ומקבל תשובתו, ומושיעו מכל צרותיו. מה שאין כן הכסיל, התולה את כל מצוקותיו בגורמים אקראיים הנראים לעין, ומשתדל למנוע מהם את היכולת לפגוע בו, אך אינו מבין כי לולא רצון השי"ת אינם יכולים להרע לו כלל.

אמרו חז"ל (מנחות מ"ג ע"ב): "יתיר חביבין ישראל שסיבבן הקב"ה במצות (א) תפילין בראשיהן ותפילין בזרועותיהן (ב). וציצית בבגדיהן (ג) ומזוזה לפתחיהן"

לע"נ אסתר מזרחי בת יחזקאל וכתון ז"ל

נלב"ע ב' טבת ה'תש"פ. ת.נ.צ.ב.ה.

לע"נ ר' יצחק ב"ר נסים מזרחי ז"ל

נלב"ע י"ח תשרי ה'תשס"ט. ת.נ.צ.ב.ה.